

Tiivistelmä julkaisusta 140 Eläinteologia ja eläinoikeudet kirkon kysymyksenä

Eläinten oikeudet kirkon haasteena: katsauksia, puheenvuoroja ja tutkimusnäkökulmia

Eläinteologia ja eläinoikeudet kirkon kysymyksenä on kokoelma lyhyitä katsauksia, puheenvuoroja ja vertaisarvioituja artikkeleita, joissa eri alojen asiantuntijat ja ammatinharjoittajat pohtivat omista näkökulmistaan kirkon ja kristinuskon eläinsuhteen rakentumisen ulottuvuuksia. Eläinteologia pyrkii selvittämään, millaisia lähtökohtia kristillinen usko ja aiempien vuosisatojen pohdinnat sekä Raamatun tekstit tarjoavat teologian rakennusaineiksi ihmisen suhteesta eläimiin. Eläinoikeudet voidaan nähdä ihmisoikeuksien kaltaisena eettisenä ja yhteiskunnallisena kysymyksenä, joka on eläinaktivismiin, kasvissyönnin kasvuun ja ilmastonkriisiin myötä nousut myös merkittäväksi julkiseksi keskusteluaiheeksi. Näin kirjassa käsitellyt kysymykset ovat sekä yhteismitallisia muun yhteiskunnallisen keskustelun kanssa että ajan hermolla. Tutkimuksellisesti kirjassa nostetaan esiin sekä eläinteologian peruskysymyksiä että uskonnontutkimuksen näkökulmia ihmisen eläinsuhteeseen.

Kysymys eläinten asemasta ja oikeuksista haastaa valtakulttuurista eri tavoin. Eläinoikeusaktivismiin paikoin kuuluvat omaisuuden ja lailliseen elinkeinon kohdistuvat iskut saatetaan nähdä uhaksi yhteiskuntajärjestykselle. Samoin ne rikkovat suomalaisessa yhteiskunnassa vallalla olevaa rauhanomaisen ja järjestäytyneen kansalaistoiminnan ihannetta. Protesteilla myös kyseenalaistetaan kulttuurissa vallalla olevia käsityksiä, joiden mukaan ihmisillä on oikeus hyödyntää eläimiä omiin tarpeisiinsa. Eläinten oikeuksia esiin tuovat tahot peräänkuuluttavatkin yksilöitä muuttamaan ajatteluaan ja toimintaansa suhteessa monesti luovuttamattomina pidettyihin ihmisten oikeuksiin.

Kirkolle kyse on haasteesta, joka on yhtä aikaa eettinen ja poliittinen. Varsinkin ympäristökriisistä ja eläinten tehotuotannosta huolissaan olevat nuoret saattavat nähdä kirkon taholta tulevat maltilliset kannanotot hampaattomina ja haitallista *status quota* ylläpitävinä. Kirkko myös nähdään eettisenä asiantuntijana, jolta odotetaan selkeitä näkemyksiä tähän yksilöiden moraalia koskettavaan kysymykseen. Toisaalta kirkko on yhtä kuin sen jäsenistö, josta suurin osa käyttää eläinkunnan tuotteita joka päivä ja merkittävä osa saa elantonsa suoraan tai välillisesti eläintuotannosta.

Tässä kirjassa nämä moninaiset näkökulmat nostetaan esiin ja avauksiksi kirkon sisällä käytävälle keskustelulle. Kirjan tarpeen sysäsi liikkeelle Kari Kuulan vuonna 2021 Kirkko ja Kaupunki -lehteen kirjoittama kolumni kristinuskon eläinsuhteesta. Kolumnista käynnistynyt, toisinaan kiivaaksi yltynyt julkinen keskustelu osoitti, että kirkon sisällä on syytä paneutua aihepiiriin tarkemmin. Huomattiin myös, että kirkossa oli tuotettu asiaan liittyvää kirjallista materiaalia erittäin niukasti, mihin tämä teos pyrkii omalta osaltaan vastaamaan.

Julkaisu koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa on lyhyitä katsauksia ja puheenvuoroja, joissa kysymystä uskonnosta, kirkosta ja eläimistä tarkastellaan eettisistä, ammatillisista ja eri tieteenalojen tutkimuksellisista näkökulmista. Katsauksissa esitellään ensinnäkin eläinetiikan ja eläinteologian keskeisiä kysymyksenasetteluita sekä historiallisesti että nykyajassa. Näkökulmaa laajennetaan myös sekä muihin uskontoperinteisiin että tarkasteluihin eläinten uskonnollisuuden

mahdollisuudesta. Lisäksi pohditaan kristillisestä perspektiivistä eläinten tehotuotannon oikeutusta ja eläintä Jumalan kuvana. Toiseksi katsaukset sisältävät eläintuotantoa sekä sisältäpäin, ammatinharjoittajan näkökulmasta, että ulkoapäin, esimerkiksi lainsäädännön perspektiivistä, tarkastelevia tekstejä. Näissä kuvataan sekä maataloustuottajien arkea että nostetaan esille eläinten ihmisravintona käytön luonnollisuutta. Samoin pohditaan – myös kriittisesti – tuotantoeläinten hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä.

Toinen osa sisältää neljä tutkimusartikkelia, joissa uskonnontutkijat syventävät kirjan tematiikkaa paneutumalla tarkemmin johonkin erityiskysymykseen. Limppu Witick esittelee anglikaanipappi ja teologian tohtori Adrew Linzey'n eläinteologista ajattelua liittyen erityisesti kristityn vastuuseen eläimiä kohtaan. Linzey on yksi tämän hetken tunnetuimmista eläinteologian kehittäjistä, joka on myös ottanut ensimmäisenä käyttöön kyseisen käsitteen. Noora ja Toni Koivulahti tarkastelevat systemaattisen argumenttianalyysin avulla filosofien ja eläinteologien näkemyksiä uhraamisesta ja herruudesta. He analysoivat muun muassa sitä, miten ajatusta uhrista ja uhraamisesta käytetään, kun perustellaan eläinten tappamista ja syömistä.

Eläinteologisten lähestymistapojen lisäksi julkaisun toinen osa sisältää suomalaisen kirkkoon, kristinuskoon ja eläinten asemaan liittyvän keskustelun analyysia. Panu Pihkala tekee historiallisen katsauksen suomalaiseen eläinteologiaan 1800-luvun lopulta eteenpäin nostaen esille erityisesti pastori Voitto Viron eläinteologisia näkemyksiä. Heikki Pesonen analysoi pastori Kari Kuulan vuonna 2021 kirjoittaman eläinteologisen kolumnin herättämää mediakeskustelua. Pesonen pohtii erityisesti sitä, minkälaisia retorisia asetelmia keskustelu sisältää ja miten niiden kautta määritellään kirkon paikkaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kun keskustellaan eläinten oikeuksista, mielipiteiden kärjistymisen vaara on suuri. Kirkon tehtävä on kuunnella kaikkia osapuolia ja tuoda esiin erityisesti eettisiä ja teologisia näkökulmia, jotka kattavat myös kysymykset maatalouden parissa työtä tekevien ihmisten toimeentulosta, jaksamisesta ja kunnioituksesta. Tämä julkaisu on kirkkohallituksen panos tähän keskusteluun. Teos on moniääninen kokoelma näkökulmia tematiikkaan, jonka käsittely on kirkon piirissä vielä lapsenkengissään. Julkaisun jokainen kirjoittaja edustaa omaa ajatteluaan ja tuo mukanaan ammatillisen ja tutkimuksellisen osaamisensa.

[Eläinteologia ja eläinoikeudet kirkon kysymyksenä](#). Suomen ev.-lut. kirkon tutkimusjulkaisuja 140.